

Povodom obilježavanja 31. godišnjice uspostave UNESCO registra *Memory of the World* Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu organizirala je višednevnu manifestaciju pod nazivom „Pamćenje svijeta – otrgnuto od zaborava”. Jedan od sadržaja ove manifestacije bio je i kolokvij o Mehmedu Mujezinoviću i Fejzulah-ef. Hadžibajriću, a povodom 110. godišnjice njihovog rođenja. U prilogu donosimo izlaganja na ovom kolokviju koji je održan u prostorijama Biblioteke 11. novembra 2023. godine.

MEHMED EF. MUJEZINOVIĆ – ŽIVOT I DJELO – IZMEĐU NATPISA I RUKOPISA – (Sarajevo, 29. 7. 1913 – Sarajevo, 14. 5. 1981)

Hadži Mehmed-ef. Mujezinović rođen je u Sarajevu 29. 7. 1913. godine. Poslije osnovnog obrazovanja upisao je Gazi Husrev-begovu medresu, koju završava 1935. godine. Iste godine se upisuje na tek osnovanu Višu islamsku šerijatsko-teološku školu, na kojoj je diplomirao 1939. godine. Poslije odsluženja vojnog roka, 1940. godine, radio je kao profesor u raznim srednjim školama u Sarajevu. Od 1945. do 1949. godine bio je muderris (profesor) u ženskoj, a kasnije i muškoj Gazi Husrev-begovoj medresi. Od aprila do juna 1947. godine, prema odluci Ulema-medžlisa, bio je honorarno angažiran i u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu. Nakon toga se zapošljava u Državnoj štampariji, gdje uz korektorske poslove uči i slagarski zanat. Godine 1951. počinje raditi u Zavodu za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR Bosne i Hercegovine i u toj instituciji ostaje do penzionisanja 1. 1. 1980. godine. U tome periodu obavljao je dužnost imama i hatiba u Hadžijskoj džamiji u Sarajevu. Poznao je tri orijentalna jezika – arapski, turski i perzijski, što mu je kasnije koristilo u naučnoistraživačkom radu. Umro je 14. 5. 1981. godine u 67. godini života.

Tokom rada u Zavodu za zaštitu spomenika kulture BiH Mehmed Mujezinović je sakupljao materijal za predstavljanje islamske epigrafike Bosne i Hercegovine. Zabilježio je i prepisao brojne natpise bosanskohercegovačke islamske kulturne baštine, neke u zadnji momenat, jer su, usljed urbanizacije, mnogi islamski objekti uništeni, pa tako i njihovi natpisi. Sav taj materijal Mehmed Mujezinović je sakupio i počeo objavljivati.

Njegov najvažniji rad iz tog područja je *Islamska epigrafika Bosne i Hercegovine*, objavljena u tri knjige u izdanju „Veselin Masleše” iz Sarajeva. Prva knjiga obuhvata grad Sarajevo, druga istočnu i centralnu Bosnu, a treća sadrži natpise iz Bosanske krajine i zapadne Bosne i Hercegovine.

U ovim knjigama zabilježio je blizu 1500 originalnih natpisa u cjelini, a još 1800 djelomično, uz slike objekata od kojih mnogih više nema.

Osim toga, preveo je i poznati *Ljetopis sarajevskog ljetopisca* 18. vijeka Mula Mustafe Bašeskije. I ovaj ljetopis je štampan u izdanju „Veselin Masleše”. U svojim radovima ponudio je najvažnije podatke o preko 100 pjesnika epigrafičara, kao što su: Mehmed Mejlija – Sarajlija, Sejfudin Kemura, Muhamed Enveri Kadić, Mujaga Merhemić i Husein Rakim Islamović.

Mujezinović je saradivao u brojnim časopisima i listovima. Radove i priloge iz kulturne historije, a posebno iz oblasti zaštite spomenika te evidentiranja i obrade natpisa na orijentalnim jezicima, objavljivao je u časopisima *Naše starine*, *POF*, *Anali GHB*, *Glasnik VIS*, *El-Hidaje*, *Starine Kosova i Metohije*, *Novopazarski zbornik* i drugima, a saradivao je i u *Takvimu*, *Islamskoj misli*, *Šebi arusu*, *Preporodu i Zemzemu*. Autor je pojedinih natuknica u *Enciklopediji Jugoslavije*, *Enciklopediji Leksikografskog zavoda* i *Enciklopediji likovnih umjetnosti*.¹

1 Ahmed Mehmedović, *Leksikon bošnjačke uleme*, Sarajevo, 2018, 373-374.

Meho Manjgo

ARHIVSKA GRAĐA IZ ZAOSTAVŠTINE MEHMEDA MUJEZINOVIĆA

Poštovani prisutni, dragi prijatelji, poštovaoci lika i djela Mehmeda Mujezinovića,

Koristim ovu priliku da se zahvalim na pozivu i prilici da budem dio aktivnosti u okviru koje se sjećamo života i rada Mehmeda Mujezinovića, sarajevskog imama, hatiba, muallima i istaknutog epigrafičara Bosne i Hercegovine. Dozvolite mi na početku da posebno poselamim i pozdravim članove porodice Mehmeda Mujezinovića i gosp. Aliju Muminovića, čijim nesebičnim zalaganjem je vrijedna kolekcija arhivskih dokumenata Mehmeda Mujezinovića sredinom januara 2023. godine pohranjena u Gazi Husrevbegovoj biblioteci u Sarajevu. Riječ je o zbirci dokumenata od neprocjenjive vrijednosti za proučavanje života i rada Mehmeda Mujezinovića, koji je bio itekako bogat i sadržajan.

Arhivska građa Mehmeda Mujezinovića smještena je u šest kartonskih kutija i sadrži više od hiljadu arhivskih jedinica u formi dokumenata, izvještaja, bilješki i fotografija. Među arhivskom dokumentacijom ovom prilikom bih izdvojio materijal koji se odnosi na Mujezinovićeve tri kapitalne knjige u kojima je sabrao i objavio vrlo vrijedan i značajan epigrafski materijal na orijentalnim jezicima s područja Bosne i Hercegovine. Sačuvani materijal svjedoči da se Mujezinović prihvatio najtežeg dijela posla u spašavanju naše kulturne baštine jer je jedan njen dio, posebno orijentalni natpisi na nišanima, već u njegovo vrijeme bio značajno oštećen i uništen.

Unutar rukopisa Mujezinovićevog trotomnog djela sačuvane su fotografije nišana, mezarja, džamija, mostova i drugih građevina snimljenih u jako dobroj rezoluciji, a zatim su pohranjene i njegove bilješke i izvještaji o stanju pojedinih vjersko-prosvjetnih objekata na području Bosne i Hercegovine. Iz ovih izvještaja i bilješki saznajemo da je Mujezinović u cilju zaštite i spašavanja naših kulturnih spomenika od daljeg propadanja odmah na terenu reagirao i donosio konkretne prijedloge i zaključke. Tako je, primjera radi, u Travniku dogovorio obnovu nišana Mehmeda Mejlije, u Višegradu obnovu ploče na mostu Mehmed-paše Sokolovića, dok je prije rušenja zida na Kantarevcu u Mostaru izišao na lice mjesta i prepisao natpise s nišana koji su bili ugrađeni u ovom zidu.

Sačuvana arhivska građa, posebno fotografije i njegove bilješke, svjedoči ogroman trud i napor koji je Mujezinović uložio pri obradi orijentalnih nat-

pisa na sakralnim spomenicima kulture. On je najčešće iz Sarajeva na teren putovao autobusom ili vozom, dok je mezarja u našim selima nerijetko obilazio pješke. Bio je vrlo susretljiv, kolegijalan i nije štedio podijeliti s drugima rezultate svojih istraživanja čak i prije njihovog zvaničnog objavljivanja. Svojim domaćinima je po povratku u Sarajevo gotovo redovno slao pisma zahvale, knjige, radove, te fotografije i prijevode natpisa koje je obradio u mjestima u kojima je upoznao svoje domaćine. Kao već istaknuti i priznati epigrafičar, Mehmed Mujezinović je boravio u Skoplju, Crnoj Gori, Novom Pazaru i drugim gradovima i republikama bivše Jugoslavije, gdje je na poziv tamošnjih institucija kulture pružao pomoć pri stručnoj obradi epigrafskih spomenika.

Među arhivskom dokumentacijom izdvaja se i materijal o *Ljetopisu* Mula Mustafe Bašeskije koji je Mujezinović u prijevodu na bosanski jezik objavio 1968. godine. Osim članaka o *Ljetopisu* koje je Mujezinović prikupljao iz periodičnih publikacija, sačuvana je recenzija njegovog prijevoda *Ljetopisa* u kojoj je nepotpisani autor zapisao da je Mujezinović za potrebe prijevoda prvo prepisao cijeli *Ljetopis* s originala, jer isti nije mogao iznijeti iz Gazi Husrev-begove biblioteke, a potom je nakon završenog prijepisa pristupio njegovom prijevodu.

Vrlo vrijedan i značajan dio arhivske građe predstavljaju fotografije vakufnama, fermama, ilama, vasijetnama, hudžeta i drugih dokumenata na osmanskome jeziku. Fotografije su pohranjene u 317 koverti, od čega su u 120 koverti sadržane vakufname pojedinih naših gradova. Također, vrlo interesantan je i perzijsko-bosanski rječnik koji je Mujezinović sastavio za svoje potrebe. Rječnik je ispisan na više od 300 stranica i sadrži, kako je to Mujezinović na njegovom kraju zabilježio, oko 5.000 riječi.

Arhivska građa Mehmeda Mujezinovića ukazuje na to da njegov rad još uvijek nije do kraja istražen i objavljen, a u prilog tome, između ostalog, svjedoči i neobjavljen prijevod sidžila Mula Muhameda Mestvice, kao i neobjavljeni prijevodi određenih vakufnama i dokumenata s područja Banje Luke, te drugi radovi koji nisu zabilježeni u njegovoj bibliografiji. Stoga je ova dokumentacija, danas smještena u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu, nezaobilazan i dragocjen izvor za detaljnije upoznavanje života i rada Mehmeda Mujezinovića, te se na kraju ovog izlaganja još jednom želim zahvaliti njegovoj porodici i gosp. Aliji Muminoviću na ovom poklonu.

Hvala Vam na pažnji!

Osman Lavić

BIO-BIBLIOGRAFSKI PODACI O FEJZULAH- EFENDIJI HADŽIBAJRIĆU (povodom 110 godina od rođenja)

Poštovani prisutni,

Da bi se bar donekle rasvijetlila ličnost i djelo Fejzulaha Hadžibajrića, bilo bi potrebno mnogo više vremena od ovih desetak minuta koliko imam na raspolaganju. Zato će moje obraćanje sadržavati, uglavnom, vlastite utiske i impresije stečene nakon iščitavanja njegovih radova i radova o njemu.

Fejzulah Hadžibajrić rođen je prije 110 godina, tačnije 12. januara 1913. godine, u ačšijskoj porodici, od oca h. Smaila i majke Šemse. Na odgojno-obrazovnom putu završio je mekteb, osnovnu školu (ruždiju), Gazi Husrevbegovu medresu i Filozofski fakultet, sve u Sarajevu. Diplomirao je u 41. godini života. U međuvremenu odslušao je i s uspjehom položio tečaj Više islamske šerijatsko-teološke škole u Sarajevu koji je držao jedan od najvećih vjerskih autoriteta tog vremena Ahmed-ef. Burek. Tečaj je trajao od 1939. do 1944. godine. Od Ahmed-ef. Bureka je dobio i idžazetnamu, koja je kasnije priznata kao diploma višeg vjerskog obrazovanja. Osim ovih predavanja pohađao je i slušao dersove Muhamed-ef. Tufe, hadži Mehmed-ef. Handžića, Kasim-ef. Dobrača, Muhamed-ef. Pandže i hadži Mujage Merhemića.

Prvih deset godina službe nakon završetka medrese, od 1933. do 1943. godine, radio je kao vjeroučitelj u sarajevskim osnovnim školama. Te godine postaje referent za niže islamsko školstvo pri Ulema-medžlisu, kao i nadzornik mekteba u Sarajevu. Godine 1947. imenovan je prvim bibliotekarom (hafizul-kutubom) Gazi Husrev-begove biblioteke, gdje je ostao do 1953. godine. Početkom 1954. nalazi zaposlenje na Veterinarskom fakultetu u Sarajevu, prvo kao laborant, a kasnije bibliotekar. Godinu dana kasnije prelazi u biblioteku Filozofskog fakulteta u Sarajevu i tu je ostao do penzionisanja 1972. godine. Od 1976. do 1979. godine ponovo je radio u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, ovaj put honorarno, na inventarisanju i obradi arhivske građe.

Ovo bi bio redovni, zvanični radni ili profesionalni put Fejzulah-ef. Hadžibajrića. Odnosno, ovo je jedna strana medalje Fejzi-babinog života. Dobar dio života, skoro 30 godina, radio je kao bibliotekar, bavio se knjigom i družio se s njom. U svojstvu autora potpisao je tri knjige, 156 radova, prevedenih pet knjiga i 27 radova. Nije mu bio stran ni zanat prepisivanja knjiga, osam djela je svojeručno prepisao.

Sarađivao je u svim našim glasilima: *Glasniku, Preporodu, Islamskoj misli, Takvimu, Zemzemu, Šebi arusu*. U časopisu *Anali Gazi Husrev-begove biblioteke* objavio je 11 naučnoistraživačkih i preglednih radova. Pisao je o Abdulahu Bošnjaku, šejhu Mustafi Gaibiji, Omeru Lutfiju, o fondovima Gazi Husrev-begove biblioteke. Pisao je putopise, nekrologe, biografije značajnijih alima u bivšoj Jugoslaviji.

Od 1936. do 1989. godine bio je i ostao vezan za neku od službi u džamiji. Bio je muderis, imam, hatib, mualim, vaiz, džuzhan, muvekit. Službovao je u više sarajevskih džamija, kao što su: Kečedži Sinanova, Timurhanova, Gazi Ferhat-begova, Kučuk Katibova, Gazi Husrev-begova, te Čokadži h. Sulejmanova džamija. Ovo je bio Fejzulah-efendijin honorarni angažman, uz redovni posao koji je, kako smo vidjeli, obavljao uglavnom družeći se s knjigom. U Gazi Husrev-begovoj medresi predavao je desetak godina pedagogiju i metodiku vjerske nastave. U ranoj mladosti, s 23 godine života, ušao je u svijet tesavufa, o čemu će ovdje biti više riječi kasnije.

Pregledajući radni dosje Fejzulah-ef. Hadžibajrića istraživač može kompletirati sliku o ličnosti i karakteru Fejzulah-efendije, vremenu u kojem je živio i djelovao te iskušenjima kroz koja je prolazio.

Po završetku Drugog svjetskog rata, 1946. godine optužen je za saradnju s ustašama i osuđen nepravomoćno na pet godina zatvora i pet godina gubitka časnih građanskih prava. U žalbenom postupku Vojni sud VI armijske oblasti oslobodio ga je optužbi, nakon čega se vratio na posao.

Nakon diskusije na Skupštini Udruženja ilmije održanoj u augustu 1953. godine udaljen je sa svih dužnosti koje je do tada obavljao. Zamjereno mu je što je javno iznosio neke probleme u djelovanju Islamske zajednice i pojedinaca u njoj. U žalbi koju je tim povodom uputio Vrhovnom islamskom starješinstvu ističe: „Ne može mi niko uskratiti pravo da i ja kao funkcioner Ilmije iznosim Skupštini svoje prijedloge i poglede na pojedine probleme. Sumnjam da je učinjena veća nepravda otkako je ustrojena Islamska zajednica”. Predstavnici drugih vjerskih zajednica koji su u svojstvu gosta bili prisutni na spornoj skupštini izrazili su spremnost svjedočiti „da u njegovom govoru nije bilo ničeg hrđavog, štetnog ili neprijateljskog ni prema državi ni Islamskoj zajednici.”

Sreski odbor Vakufskog povjerenstva mu je tom prilikom osporio pravo na nošenje ahmedije. Kada su zatražili od Ulema-medžlisa da se ova zabrana provede po sili zakona, Fejzulah-ef. je u pismenom podnesku odgovorio: „Nosim je po islamskom običaju kao lice sa stručnom vjerskom naobrazbom, u smislu sunneta i očitovanja svog vjerskog osjećaja, što je dozvoljeno”.

Kada se u novoosnovanom Zavodu za zaštitu spomenika ukazalo mjesto referenta za islamsku epigrafiku, Hamdija Kreševljaković je Fejzulah-efendiji ponudio to mjesto. „Meni je u biblioteci Veterinarskog fakulteta

lijepo”, odgovorio je Fejzulah-efendija, „za to radno mjesto ti preporučujem Mehmeda Mujezinovića koji radi u Državnoj štampariji kao fizički radnik, a ima znanje za te poslove”. Tako je Mehmed Mujezinović dospio u Zavod i uradio ono o čemu smo maloprije slušali.

Treba napomenuti da je Mehmed Mujezinović isto rekao za svog prijatelja Fejzulaha Hadžibajrića kad je iz Biblioteke prelazio u Medresu i preporučio da ga na mjestu prvog bibliotekara zamijeni Fejzulah Hadžibajrić. Bilo je to šest godina ranije.

Osim navedenih poslova koje je vrlo predano i marljivo obavljao, Fejzulah-efendija je držao zikr (kelime-i tevhid) četvrtkom u Čokadži h. Sulejmanovoj (Jedileri) džamiji, nedjeljom organizirao mukabelu u tekiji Nadmlini, ponedjeljkom prevodio i tumačio hadise iz Buharijine zbirke u Hadžijskoj džamiji.

Veliki doprinos Fejzulah-ef. Hadžibajrić ima u uspostavljanju i organiziranju akademije Šebi arus u Sarajevu. Kao što je poznato, Šebi arus je simboličan naziv za preseljenje Mevlana Dželaludina Rumija na bolji svijet, njegova prva noć u kaburu i susret s voljenim Gospodarom svjetova. Inače, jezički ovaj termin označava susret s voljenim, prvu nevjestinu noć u braku.

Vlastiti Šebi arus, susret s Uzvišenim i voljenim Allahom, šejh hadži Fejzulah-efendija je imao u mubarek noći lejletul-kadra 1410. godine, odnosno 22. aprila 1990. godine prema gregorijanskom kalendaru, kada je njegovo tijelo nakon obavljene dženaze ispred Begove džamije položeno u sarajevski mezaristan u Faletićima.

Neka se Allah smiluje plemenitoj duši Fejzulah-efendije Hadžibajrića.

ŠEJH FEJZULAH-EFENDIJA HADŽIBAJRIĆ KAO DUHOVNI STOŽER TESAVVUFA U BIH

Poštovani prisutni, sve vas srdačno selamim i pozdravljam.

Današnji dan, dan kada se sjećamo naše dvojice velikana, dokaz je da smo odani našim precima, našoj pređašnjoj ulemi, duhovnim predvodnicima koji su nas svojim radom zadužili da čuvamo spomen na njihova imena i djela. Moje današnje izlaganje nosi naslov „Šejh Fejzulah-efendija Hadžibajrić kao duhovni stožer tesavvuفا u BiH”. Kroz izlaganje nastojat ću da ukratko predstavim tesavvuفاsko-tarikatski put hadži Šejha, *ruhi šād olsun*. Šejh Fejzulah-efendiju Hadžibajrića sam, u jednu ruku, naslijedio na poslovima u Gazijinoj biblioteci, tako da sam počašćen time što se bar nekom „radničkom silsilom” vezujem za njega. Ja pripadam onoj generaciji koja nije bila toliko sretna da uživo, *zāhiren*, upozna šejha, ali *ma ‘nen* ga osjećam kao svog učitelja, tako da će moj današnji govor biti govor učenika o tarikatskom životu njegova okom neviđena učitelja.

Šejh Fejzulah-efendijina veza sa tesavvuفاom potječe još iz njegovih dječaćkih dana kada je posjećivao Hadži Sinanovu tekiju u Sarajevu, u kojoj je *postnišin* tada bio šejh Nasir-efendija Misirlić, murid šejh Kadri-efendije Mitrovičevića. Šejh Kadri-efendija bio je vezan za Muhameda Emina Sulejmanijelija, čiji je murid bio i šejh Selim Sami-efendija Jašar iz Vučitrna, koji će kasnije preuzeti duhovno vodstvo na šejh Fevzi-babinom *sejr-i suluku*. Ta duhovna veza između šejh Selima Samija i Fevzi-babe, koja je započeta još u njegovom mladalačkom dobu, duhovnim posredstvom šejh Kadri-efendije, krunisana je njihovim susretom u Prištini, gdje je *teberruken* (iz počasti) dobio vird. Kasnije ga šejh Selim Sami-efendija uvodi u tarikat, tj. davanjem bejata on postaje derviš rezzakijskog kola kadirijskog dervišskog reda. Također, po savjetu šejh Selima Samija, hadži Šejh druguje i sa hafizom Fahri-efendijom Iljijazijem, njegovim tarikatskim bratom i u to vrijeme najboljim poznavaoцем tesavvuفا na prostoru bivše Jugoslavije.

Dakle, šejh Fejzulah-efendija Hadžibajrić je od samih početaka bio vezan za duhovne prvake i bogougodnike ovih prostora, što mu je uveliko ucrtalo dalji put u njegovom muridskom i mušidskom životu. Nakon dvanaestodnevene *džezbe*, odnosno stanja nadahnuća Božijega, kada mu se jednom prilikom u duhovnom gledanju raspukao mihrab Begove džamije i ukazao Bejtullah, šejh Fevzi-baba shvata da je na *sejr-i suluku* potrebno i zemaljsko-prividno putovanje, odnosno *sejr u sejahat*, tako da kreće put Istoka.

U svijetloj Konji druguje sa velikanom mevlevizma prof. Abdülbakijem Gölpinarlijem, u čijem društvu zijareti turbeta hazreti pira Mevlane, hz. Šemsa i ostalih mevlevijskih prvaka. U Istanbulu, u Ajni Ali-babinoj tekiji na Kasumpaši, od strane sejida Muhjiddina Ensarija Erzindžanija biva proglašen za šejha kadirijskog i rifajjskog tarikata. Kasnije, u Bagdadu, u centralnoj kadirijskoj tekiji, šejh Fejzulah-efendija dobiva diplomu na šejhluk i od šejh sejida Jusufa Gejlanija, potomka osnivača kadirijskog derviškog reda hazreti pira Abdulkadira Gejlanija. Dakle, tokom svog života šejh Fevzi-baba je stekao izun na šest tarikata, od kojih mu je prvi bio kadirijski, a potom rifajjski, mevlevijski, nakšibendijski, šazilijski i bedevijski. Iako je obišao svijet tragajući za znanjem i preodgajajući svoje jastvo i sebstvo, hazreti Šejh koncem svog života doživljava *mubeširu*, duhovno gledanje prilikom kojeg je vidio šejh Selima Samija, što je označilo njegov *kamilijet* (potpunost), i kao insana i kao muršida.

Kada se govori o šejh Fejzulah-efendiji Hadžibajriću, neizostavno je istaknuti i to da je bio *mesnevihan*, tumač hazreti Mevlanine *Mesneviye* u Sarajevu. Prilikom njegove posjete Konji, teberuken je primio mevlevijski tarikat, te je od 15. septembra 1966. godine počeo držati dersove *Mesneviye* i obavljati mevlevijski zikir bez semāa. Tačnije, šejh Fevzi-baba je obnovio tu tradiciju koja je nakon smrti hadži Mujage Merhemića bila jedan period obustavljena. Uporedo s naukovanjem u Gazi Husrev-begovoj medresi, šejh Fejzulah-efendija bio je okružen svojim uzorima i ljubiteljima mevlevija ili, kako ih on naziva, *ez muhibbān-i mevleviyān*. To su, na prvom mjestu reis-efendija Čaušević, potom njegov muderis Mehmed-efendija Handžić, koji bi mu u šali govorio da će se „upisati u derviše, ali u mevlevije”, te spomenuti Mujaga Merhemić, od koga će dobiti izun za kazivanje *Mesneviye*.

Bitno je naglasiti da je hadži Šejh preveo i prokomentarisao dva sveska *Mesnevi-šerifa* i započeo prijevod trećeg. Hadžibajrićev prijevod ta dva sveska, te prijevodi i komentari rahmetli šejh Ahmed-efendije Mešića, jedini su do danas objavljeni prijevodi *Mesneviye* nastali s izvornika, tj. s perzijskog jezika. Godine 1988, u tekiji Nadmlini u Sarajevu, šejh Fejzulah-efendija predao je dužnost mesnevihana hadži hafizu Halid-efendiji Hadžimuliću, *kađesallāhu esrārehum ve ervāḥahum*.

Rahmetli Šejh, pored kazivanja *Mesneviye*, dao je ogroman doprinos održavanju akademija Šeb-i Arus, te izdavanju istoimenog godišnjaka. Prvi sarajevski Šeb-i Arus, u doslovnom prijevodu „nevjestina noć”, koji se obilježava kao svečanost u povodu smrti hazreti Mevlane, održan je 17. decembra 1957. godine u kući hadži Mujage Merhemića. Ta akademija je opstala sve do danas, ali časopis je nažalost ugašen, te se nadamo da će rukovodstvo Tarikatskog centra u BiH uložiti napore da se tako značajan tesavvufski časopis, sa dugom i vrlo bitnom tradicijom, ponovo oživi. U tom časopisu,

pored stalne rubrike uvodnika i pojedinih izvještaja, šejh Fejzulah-efendija se trudio publikovati tekijsku literaturu, koju je prvobitno usmeno predstavljao, nastojeći time obogatiti saznanja i duhovna putovanja bosanskohercegovačkih šejhova, derviša i muhiba.

U periodu kada mevlevijski tarikati nestaju, kada umiru posljednji derviši šejh Ruhije i kada su u Bosni djelovali samo šejh Hadžibajrić i šejh Abdulah-efendija Fočak, kao jedina dva teberruk šejha mevlevijskog tarikata, trag tog derviškog reda čuvala je Katedra za *Mesneviju* i akademija Šeb-i Arus. Pored toga, šejh Fevzi-baba pristupa prijevodu jedne risale o pokretima u mevlevijskom zikru. Risala je nosila naslov *İşāretü'l-mā'neviyye fī 'Āyini'l-mevleviyye*, a dobio ju je od Ahmed-age Fočaka. To nam pokazuje da se šejh Fejzulah-efendija nije zadovoljio samo dersovima *Mesnevije* i održavanjima Šeb-i Arusa, već je činio znanstveni i muršidski hizmet mevlevijskom tarikatu koji je kao počast primio.

U periodu koji je uslijedio nakon 1952. godine, kada je zvanično zabranjen rad tekija, jedan od glavnih stožera tarikata, pored Šaćir-efendije Sikirića, bio je rahmetli šejh Fejzulah-efendija. Tada je u saradnji sa šejhovima iz regiona radio na osnivanju udruženja derviških redova *SIDRA*, te zajedno s Fadil-efendijom Sokolovićem i šejh Halid-efendijom Salihagićem piše prvi nacrt statuta tog udruženja. Kasnije se osniva i udruženje „Prijatelji tarikata”, a svi ti naponi kulminiraju formiranjem Tarikatskog centra 1977. godine, čiji je prvi šejhul-mešajih, tj. predsjednik, bio šejh Fejzulah-efendija. S prvacima tarikata u to vrijeme neumorno je radio na priznavanju derviških redova i vraćanju tekija pod okrilje Islamske zajednice.

Često je naglašavao da su Katedra *Mesnevije* i Tarikatski centar dvije bliske islamske institucije, jer su tesavvuf i tarikat bliski kao iman i islam. Prvi je inicirao da se oslobodi semahana u tekiji na vrelu Bune, potom je apelovao mladim imamima u džamijama i mesdžidima u kojima se održavao medžlis-i zikir da ne zanemaruju halku, podsjećajući ih da su završili Islamski teološki fakultet gdje je tesavvuf nastavni predmet, a tarikat vid pobožnosti.

Šejh Fejzulah-efendija Hadžibajrić bio je aščibaša tarikatske sofre, koji pomno i brižljivo bira manevijske jemeke i time časti prvenstveno duhovne musafire, ali i putnike namjernike, simpatizere, ili jednostavno one koji su gladni i žedni duhovnosti. Njegova pisana zaostavština, *Mesnevija*, *Ilmihal*, *Putopisi i nekrolozi*, *Mali rječnik sufijsko-tarikatskih izraza*, potom radovi o Dželaludinu Rumiju, Abdulahu Bošnjaku, hadži Mujagi Merhemiću i drugim zatovima, sve to novim generacijama može poslužiti kao idealan kažiput na putu spoznaje i duhovnog upotpunjenja.

Život hazreti Šejha je primjer i šejhovima današnjice. To je bio život jednog muršid-i kamila, u osnovi insan-i kamila, koji je svoju potpuno doživio

ugledajući se i vezujući se za insan-i ekmela hazreti pejgambera Muhammeda Mustafu, s. a. v. s.

Na kraju, bitno je istaknuti da su značajne retke o životu hadži Šejha ispisali rahmetli Traljić, prof. Bušatlić, Ašk Gaši, te posebno ističem magistarsku radnju, koja je kasnije prerasla u zasebno djelo, autora rahmetli prof. dr. Samira Beglerovića, našeg zasigurno najvrednijeg mutesavvifa, čiju godišnjicu preseljenja obilježavamo u ovim danima.

Na tragu naših predaka, sastavio sam tarih o smrti hadži Šejha na osmansko-turskom, te ga za ovu priliku preveo na bosanski jezik. Ističem da je 1990. godine prvi tarih o njegovom preseljenju napisao i objavio rahmetli hafiz Kjamil-efendija Silajdžić. Tarih glasi:

**TĀRĪḤ-İ VEFĀT-İ ŐEYḤ-İ ŐÜYŪḤ
EL-MERḤŪM EŐ-ŐEYḤ
FEYŹULLAH EFENDİ
ḤACIBAYRİĀ
KUDDİSE SİRRUHU**

**TARIH O SMRTI ŐEJHA ŐEJHOVA
MERHUMA ŐEJH FEJZULAH-
EFENDIJE HADŹIBAJRIĀ
NEKA MU JE POSVEĀENA TAJNA
SRĀANA**

*Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün /
Fā'ilün*

Bāz-ı eşheb pīrunā Ğavşü'l-'azam'dır, el-medet	Pir je nama sivi soko, gavs veliki– <i>el-medet</i>
Yā Rifā'ī, Nakşibendī, cümle pīrān, el- medet	O Rifai, Nakşibendi, svi pirovi – <i>el-me- det</i>
Meşnevīden aldı esrār cümle 'uşşāk baḥtiyār	Sabra tajne <i>Mesnevije</i> , sretni su svi ašici
Őerḥ idermiş <i>Baḥr-ı bī-pāyām</i> ol şāh, el-medet	<i>More bez obala</i> taj car protumaĀi – <i>el-medet</i>
Bir kadeḥ şun sākıyā āteş-i 'aşqdan ver eşer	VinotoĀo Āašu daj, trag nam vatre aška podaj
Meşnevīḥān hem muḥaddis, tut elimden, el-medet	Bi mesnevihan, muhadis, ruku m' dodaj – <i>el-medet</i>
Men 'aref sen sırrı bil endūh-ı 'ālemden murād	Cilj tegoba ovog sv'jeta znaj tajna <i>men</i> 'aref'je
Őeyḥ-i Fevzi rūḥ-ı şād müşkil-küşādır, el-medet	Rahmetli Őejh Fevzi muke odagnaje – el-medet
'İlm ü 'irfān tekkesinden nūri ḥālā parlıyor	Joş mu nur bije iz tekije znanja i spoz- naje
Eyle himmet şol ġarībden olma fāriġ, el-medet	Ne id' od 'vog jadnika, himmet da mu je – <i>el-medet</i>
Leyletü'l-ķadr oldı ol dem şeb-i 'ārūs ey muḥibb	Lejletul-kadr bi mu şeb-i arus, o ti muhibu
Der-'akāb kākḥ hey Visōķī söyle tārīḥ: 'azamet	Sad ustani VisoĀane, kaži tarih: 'azamet

Senetü'l-vefāt/Godina smrti: 1410/1990

'Azamet (عظمت): (ع)70+(ط)900+(م)40+(ت)400 = 1410

BrojĀana vrijednost harfova sadržanih u rijeĀi 'azamet iznosi 1410, a 1410. hidżretske godine na ahiret je preselio hadži Őejh Fejzulah-efendija HadżibajriĀ, *ķadesallāhu sirrehu*'l-'azīz, da se njegov *himmət* na ovaj skup spusti i sve nas vjeĀno prati. *Eyvallah...*